СВОБОДА

LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА“.

Рôкъ V. — Мт. Кармель, Па. Четвергъ 29-го Цвѣтня 1897. — Число 18.

Календарь.

Цвѣтень.

29	Ч.	Симеона преп.
30	П.	Іоана преп., Космы
1	С.	Іоана старопечерп.
2	Н.	2. ТОМИНА. Теодора преп.
3	П.	Януарія, Прокла
4	В.	Теодора еписк., Натанаила
5	С.	Георгія великом., Александры

Змѣстъ.

Пару словъ о фонетицѣ. — Поквѣтоване. — Вѣсти зъ Америки. — Вѣсти изъ старого краю. — Война. — Посмертни вѣсти. — Новинки. — Справы роботничи. — Смѣхъ и правда. — Фейлетонъ: Канадійска Русь. — Загадки. — Де-що цѣкавого. — Оголошеня.

ЧИТАЙТЕ!

Вже дуже мало есть у насъ на складѣ Календарôвъ „Союза“. Хто хоче мати ту прекрасну книгу — най пришле **55** цнт. на адресу:

Mr. Michael Fekula
Mт. Carmel, Pa.

ПАРУ СЛОВЪ О ФОНЕТИЦѢ.

(Конець).

Вôдъ чого залежить вартôсть газеты, або книжки?

Смѣшно то выглядае, коли хто каже: „не читай тои газеты, або книжки, бо она фонетикою писана“. Се, каку, смѣшно, бо вартости книжки анѣ газеты не можна судити пôсля того якимъ она языкомъ або правописею написана, але пôсля того, чи що мудрого и доброго въ той книжцѣ написано. Люде, що не хотять читати якойсь книжки длятого, що она написана фонетикою, подôбнй до тыхъ, що о вартости чоловѣка судять по его одѣню. А предѣнь то не слушно. Чоловѣкъ може бути убраный бѣдно, але помимо того може бути мудрый и мати серце добре. Такъ само и книжка хотяй и фонетикою писана може бути дуже цѣкава и поучаюча, коли противно книжка етимольоґіею писана може бути такожь неразъ дурна, такъ само, якъ неоденъ богатый панчикъ, що вбраный красно, а въ головѣ — сѣчка.

Днесь всюды вже такъ есть на свѣтѣ, що люде все хотять знати и все читають, хочь бы оно було написане по турецки, чи навѣть по хиньски — если тôлько що мудрого; тôлько нашй люде таки ще темнй, що все вмѣсто робити щось мудрого, будуть сваритись о правописи, о фонетику, о „йоры“ и „есы“, а за той часъ другй люде идуть на передъ, а насъ зôставляють на задѣ, дурнями...

О що ся старають всѣ люде.

Наконець треба знати еще и тое, що люде все идуть до того, щобы при меншôй праци и зъ меншою втратою часу якъ найбôльше зробити. Тое стремлене видимо всюды и мусимо признати, що люде зайшли вже досыть далеко. Возьмѣмъ лишь на увагу сѣрники (matches). Давно робили огонь такъ, що кресали его сталею о кремѣнь и запалювали губку; еще давнѣйше терли однымъ кусникомъ дерева о другій и такъ огонь робили, а днесь „мечками“ за цента робишь огонь сотки разôвъ и коли схочешь. Такъ само подивѣмъ ся на желѣзницѣ, шифы, телеґрафы, телефоны, та всякй машины по фабрикахъ и где инде. Всюды бачимо змѣны, улѣпшеня, а бôльшу выгоду и меншу втрату часу при меншôй праци. То само дѣе ся и зъ правописями, котрй вразъ-вразъ ся змѣняють и улѣпшають, а не якъ „А. Р. В.“ каже, що руску етимольоґічну правопись запровадили ще св. Кирилъ и Методій. Св. Кирилъ лишь азбуку улсживъ, а провопись такъ въ нашôмъ, якъ и въ другихъ языкахъ змѣнялась вже не разъ. Всѣ народы стараютъ ся зробити свою правопись легчою, щобы дѣти скорше сѣ могли научити, ба не тôлько дѣти, але и старшй, хто мае охоту, бо днесь чоловѣкъ неписьменный, такъ само якъ и слѣпый.

Змѣны правописей у другихъ народôвъ.

Въ той способъ позмѣнювали свою правопись Англики, Французы, Нѣмцѣ, Литвины и другй, а Сербы и Кроаты примѣромъ запровадили у себе фонетику. Такъ само декотрй ученй стараютъ ся впровадити фонетику до россійского языка и англійского, ба навѣть друкуютъ нею книжки и выдаютъ газеты. А въ стенографіи, або скорописи (shorthand) по всѣхъ языкахъ фонетику вживаютъ. Зъ того бачимо, що фонетика не така страшна, особливо-жъ книжки, чи газеты нею писанй, та що не всюды при запроваджуваню фонетики мачали Поляки свои пальцѣ, такъ якъ у насъ при запроваджуваню ея на урядахъ и школахъ. Ба навѣть у насъ фонетика не зможе насъ погубити, анѣ етимольоґія вôдъ панованя польскои шляхты насъ не спасе, а лишь одна наука, та неустрашима борба за свои права.

„Амер. Р. Вѣстникъ“ пише фонетикою и словачитъ нашъ народъ.

Коли вже зайшли мы до такои бесѣды, то скажемо ще, що „А. Р. В.“ самъ фонетикою пише, розумѣе ся не по руски, бо по руски пише вôнъ такою правописію и такимъ языкомъ, якъ бы умысно завзявъ ся, щобы его нѣхто не розумѣвъ. И правду сказати нѣхто его не розумѣе; длятого люде, що мусять пренумеровати „А. Р. В.“ волять читати его по словенски якъ по руски. Розумѣе ся, що черезъ тое люде вôдзвычаюють ся вôдъ рускои азбуки и словачать ся поволи такъ, що днесь мало такого знайдешь зъ угорскои стороны, котрый бы знавъ по руски не то вже писати, але навѣть читати. А по словеньски пише „А. Р. В.“ фонетикою, т. е. такъ якъ ся говорить. А чи не лѣпше бы було, щобы вôнъ писавъ на однôмъ боцѣ по словеньски, а на другôмъ по руски, розумѣе ся зразу и по руски фонетикою, такъ щобы тй угорскй Русины бодай свои азбуки навчились?

Та ба! Коли „А. Р. В.“ котрый не видить дальше по-за конець свого „греко-католического-руского“ носа, всюда лишь свого бизнесу пильнуе, щобы танше а зъ бôльшимъ зыскомъ; а кричачи на фонетику въ Галичинѣ самъ фонетикою пише, та ще и словачить нашъ народъ.

Чого намъ тримати ся

Люде! Фонетики ся не бôйте, а кожду книжку читайте, хочь бы она по якому була писана, если тôлько можете що зъ неи доброго и пожиточного навчити ся. Фонетика анѣ въ старôмъ краю, анѣ тутъ насъ не погубить, такъ само якъ жаднй „йоры“ и „ижицы“ насъ не спасутъ, если мы будемо дурни, непросвѣщенй, готовй кождому пôдпанкори руки цѣлувати, та самй не будемо дбати и боротись за свои права.

Добре есть, если хто знае етимольоґіею писати, але хто не знае се є добре, нехай не встыдаесь писати фонетикою рускими буквами, бо пишучи польскими буквами самъ себе польщить, а руске забувае.

Наконець дамъ вамъ еще одну добру раду: Не вѣрте всему, що друковане чи въ „А. Р. В.“ чи „Свободѣ“, чи где небудь, але всегда закимъ повѣрите чому, своимъ розумомъ напередъ мѣркуйте та переконуйте ся, где ложь а где правда.

Уваги. Належить еще запримѣтити, що вѣсть подана „А. Р. В.“, будьто бы въ краю хотять запровадити фонетику до книгъ церковныхъ, есть зовсѣмъ неправдива. Разъ тому, що до того не мають жадного права, друге, що языкъ церковный не есть языкъ рускій, а трете, що всѣ Епископы и навѣть митрополитъ суть противни фонетицѣ не тôлько въ книжкахъ церковныхъ, але навѣть въ языцѣ рускôмъ взагалѣ.

На сироты по убитыхъ галицкихъ выборцяхъ зложили:

Складка въ церкви Шамокінскôй . . . $38.00

Дальше зложили:

Стефанъ Логаза	$1.00
Илько Вильчацкій	1.00
Павло Котанчикъ	1.00
Теодоръ Федько	1.00
Анастазія Федько	1.00
Ваньо Новакъ	1.00
Грицъ Хомякъ	1.00
Лука Тирличъ	1.00
Ваньо Дишко	1.00
Андрей Дарговскій	1.00
Юл. Копистянскій	2.00
Дмит. Вислоцкій	1.00
Стеф. Подобинскій	1.00
Иванъ Глова	5.00
Гавріилъ Малинякъ	3.00
Лука Максимчакъ	1.00
Асафатъ Дзьобко	1.00
Теодозій Талпашь	3.00
Вас. Смалецъ	1.00
Алекс. Адамякъ	1.00
Бенед. Талпашь	1.00
Алекс. Шаршонь	1.00
Мих. Лабовскій	2.00
Мих. Колодѣй	1.00
Петро Серафинъ	1.50
Laf. Trommeter	3.00
О. Ив. Констанкевичь	5.00
Разомъ	$81.50

Честь и слава Шамокінцямъ!

Вôдъ ч. С. Сосенка зъ **Yonkers, N. Y.** одержали мы слѣдуюче письмо:

Почтенна Редакціо!

Видячи крайную нужду яка постигла нашихъ братей въ всхôднôй Галичинѣ при сегорôчныхъ выборахъ до думы державнои, постарались и мы по можности (особенно галицкй Русины) сколектувати пару центôвъ, щобы бодай въ части осушити осиротѣлымъ вдовамъ и бѣднымъ оставшимъ сиротамъ по 8-охъ герояхъ убитыхъ за тое, що поступовали пôсля права, яке имъ въ конституційнôй державѣ надано. Мы Юнкерскй Русины зъ обуренемъ протестуемо противъ тыхъ паньскихъ надужить, якихъ допустили ся польскй панки и правительство при послѣдныхъ выборахъ до думы державнои на нашихъ братяхъ Русинахъ, и заразомъ просимо Ред. „Свободы“, щобы тая стала бичемъ для тыхъ дикихъ звѣрей, котрй нежахали ся крови невинныхъ хлопôвъ, щобы допяти своихъ цѣлей. Краевй газеты галицкй не въ силѣ представити панôвъ такъ, якъ бы то належало ся, бо паны польскй такй газеты конфіскують одну за другою и не позваляють имъ свѣтло дневне побачити.

Такъ отже удалось намъ зôбрати помѣжь нашими добрыми Русинами **$20.00.**

Имена жертвователѣвъ:

Лазоръ Сиротякъ $1.00, Симеонъ Сосенко $1.00, Иляри Цицива 25 цт., Мих. Смий 50 цт., Петро Циркотъ 50 цт., Марко Пупчыкъ 50 цт., Кондратъ Сиротякъ 25 цт., Симеонъ Сташакъ 25 цт., Іосифъ Варпха 25 цт. Никита Одомирокъ 25 цт., Андрей Драганъ 25 цт., Іоанъ Ґузи 25 цт., Іосафатъ Морохъ 25 цт., Іоанъ Федорко 25 цт., Михаилъ Фешь 25 цт., Димитри Фешь 25 цт., Василь Данушаръ 25 цт., Симеонъ Фецко 50 цт., Фтадей Вуйтовичь 25 цт., Стефанъ Бѣгунякъ 25 цт., Федоръ Куриловичь 25 цт., Иляри Фецко 25 цт., Харитонъ Дзубакъ 25 цт., Андрей Аштряпъ 25 цт., Теодорка Пупчыкъ 25 цт., Адамъ Дзубакъ 25 цт., Иляр. Морохъ 10 цт., Леонъ Дудичь 25 цт., Іоанъ Геракъ 20 цт., Андрей Скирпанъ 30 цт., Кипріянъ Козяръ 50 цт., Гаврило Кочанъ 25 цт., Деонизій Мерена 25 цт., Василь Гузи 25 цт., Емиліянъ Сисакъ 50 цт., Симеонъ Выскапичь 15 цт., Артемій Чухта 50 цт., Гнатъ Гаврилчакъ 50 цт., Дамянъ Лучковець 25 цт., Симеонъ Сиротякъ 25 цт., Марко Жорило 25 цт., Михаилъ Хвапда 25 цт., Алексей Дзямба 25 цт., Артимъ Коринъ 50 цт., Петро Мымотъ 25 цт., Гнатъ Михалякъ 30 цт., Антоній Жорило 30 цт., Никита Герякъ 25 цт., Кипріянъ Дудла 10 цт., Іоанъ Одомирокъ 10 цт., Стефанъ Шкырпанъ 25 цт., Стефанъ Царъ 25 цт., Афтанъ Дубянскій 25 цт., Михаилъ Черешновскій 25 цт., Константинъ Фуртакъ 20 цт., Кондратъ Дудичь 25 цт., Михаилъ Гаранъ 25 цт., Антоній Гардоникъ 25 цт., Григорій Гебуза 25 цт., Стефанъ Ратко $1.00, Василь Ракъ 10 цт., Федоръ Выбель 10 цт., Николай Пупчыкъ 10 цт., Стеф. Олеличь 10 цт., Анна Хомикъ 10 цт., Андрей Гавчыкъ 10 цт., Теодоръ Павчыкъ 25 цт. — Докладаемъ до суммы 15 цт.

Разомъ: **$20.00**

Канадійскй Русины жертвували:

Зъ **Winnipeg, Manitoba.**

О. Несторъ Дмитрôвъ	$5.00
К. Геникъ	2.00
П. Майковскій	2.00
Ю. Сиротюкъ	0.50
Ив. Мухній	0.50
Разомъ	$10.00

На Воскресеніе зложили въ церкви въ Mt. Carmel, Pa. **$13.60** и Михаилъ Адзима зложивъ въ редакціи $1.00. Всѣмъ щедрымъ жерводателямъ складае редакція тымч сове Спаси Богъ.

За „Свободу“ належить ся заплатити!

2

КАНАДІЙСКА РУСЬ.

Подорожнй вспомины Нестора Дмитрова.

(Дальше).

Нашихъ людей въ Winnipeg есть до двѣ сотки. Они дѣлять ся на 3 части. Першй то тй, що хвилево пересиджують въ иммиґраційнôмъ домѣ, мають якись центы и шпекулюють по галицки за чимсь лѣпшимъ, кидають ся на купнй фармы, особливо бискупскй (на тыхъ вже страпили до 300 доляр.), а вкôнци стративши зъ половину гроша, осѣдають на фармахъ. Другй то безсребренники, котрй сидять въ Winnipeg и заробляють, щобъ поселити ся зъ центами на фармѣ. Третй то пролетари, котрй сидять въ мѣстѣ, рѣжуть дрова, носять воду и палять въ грубахъ россійскимъ жидамъ и такъ веґетуючи мають гадки о фармѣ, кажуть, що вже въ отчинѣ досить напрацьовали ся. Хлопцѣ идуть на службу до фармерôвъ — дѣвчата служать у Англикôвъ и жидôвъ, а малй дѣти ходять до школъ англійскихъ. Малый хлопець, ледви 14 лѣтъ достае у фармера на рôкъ 60 долярôвъ. Я подыбавъ нашй дѣвчата по готеляхъ, котрй вже досить говорять зъ англійска и мають по 10 дол. на мѣсяць. Трафляе ся дуже часто, що фармеръ забирае на лѣто цѣлу родину и платить 150 дол. Въ лѣтѣ ходять нашй люде зъ Winnipeg на жнива до Minnessota и North Dakota и заробляють по кôлькадесять долярôвъ. Чи легко нашого чоловѣка намовити, щобъ пôшовъ служити, то знову друга рѣчь. Хлопцѣ втѣкають зô службы, бо имъ ся цне за татунемъ и за мамунею — родину годѣ намовити, щобъ заробила черезъ лѣто центы, бо нашь чоловѣкъ, хоть голый, якъ турецкій святый, каже, що вôнъ газда, на службу не пôйде. Найлѣпше еще тримають ся дѣвчата. Они найскорше учать ся бесѣды и культура свѣтова дуже скоро ихъ чѣпае ся. Якй дѣвчата, такй будучй газдынѣ, такй будучй матери; якй матери, такй будучй дѣти, така наша будучнôсть въ Канадѣ. Зъ тыхъ взглядôвъ повинни родичѣ свои дѣвчата пхати конечно на службу до Англикôвъ и другихъ культурнѣйшихъ народôвъ. — Нашь чоловѣкъ зъ его галицкимъ выхованемъ, такъ кормленый, якъ его тамъ кормили, есть на разѣ не спосôбный до роботы въ Америцѣ. Вôнъ нѣякъ не въ силѣ выдержати конкуренціи зъ робôтникомъ другихъ націй. Вѣкова неволя и гнетъ зробила зъ него раба невôльного, лѣнивого, байдужного. Дворы галицкй — теперь въ великôй части жидôвскй — здеморалізовали его, фізична его немôчь робить его неспосôбнымъ до роботы такои, якои Америка вымагае. Вôнъ немае житєвыхъ вымогъ, але и немае прикметôвъ чоловѣка, котрый бы въ силѣ собѣ заробити, щобъ тй вымоги заспокоити, якй мае робôтникъ американскій другихъ націй. Наведу лишь два факты, а они выстарчать до освѣченя высше сказаного. Въ Edmonton люде нашй тяжко бѣдили. Рядъ давъ имъ запомогу 250 дол. и выставравъ ся о роботу. Нашй люде покинули роботу и дальше зъ голоду млѣли. Другій примѣръ: Оденъ фармеръ взявъ нашого чоловѣка до себе о 130 миль вôдъ Winnipeg, обѣцявъ ему добру заплату и казавъ въ лѣсѣ дерево рубати. Видить фармеръ, що робота зъ пôдъ его рукъ не иде такъ, якъ бы повинно бути, отже бере нашого мужика найспокôйнѣйше въ свѣтѣ на вôзъ, вывозить кôлька миль въ поле и скидае на волю Божу. Певно каже: або роби, або гинь. На щасте чоловѣчиско мавъ центы, дôбравъ ся до стаціи и приѣхавъ до Winnipeg и ту жидамъ дрова рубае.

Въ Winnipeg подыбавъ я такожь той проклятый подѣлъ нашихъ Русинôвъ на обряды. Русины латинского обряду, окруженй кôлькома пыскатыми Поляками вôдокремляють ся вôдъ своихъ братôвъ, кумôвъ, сусѣдôвъ. Польскій священникъ що-року приѣзджае и сповѣдае и причащае гуртомъ всѣхъ, хто попаде до французкого костела. Зô взглядôвъ вѣроисповѣдныхъ, національныхъ и организаційныхъ нашь священникъ еще сего року мусить бути въ Winnipeg. Хто его удержовати буде на разѣ, се вже рѣчь въ першôй лініи нашои церковнои ерархіи, а вôдтакъ и всѣхъ Русинôвъ. Занедбаемо мы справу въ самыхъ початкахъ, не зможемо направити и за 10 лѣтъ.

Нашй головнѣйшй кольоніи, менѣ до теперь звѣснй въ Канадѣ суть слѣдуючй: 1) Manitoba — Winnipeg и околиця, якъ Gonor и Beausejour — Lake Dauphin, Stuartburn, 2) Alberta — Edmonton, Edna, 3) Assiniboia — Pheasant Forks.

По черзѣ буду я робити свои примѣчаня про тй кольоніи, бо въ тôмъ порядку менѣ дорога найлѣпше выпадае. Если мои примѣчаня не будуть достаточнй для фаховыхъ людей, то най дарують, понеже я зовсѣмъ чоловѣкъ не фаховый тôлько маю добру волю и щиру любовь до пароду, тай хочу ему по тôй щирости послужити.

LAKE DAUPHIN DISTRICT.

Зъ Portage la Prairie суне ся тренъ дуже лѣниво и недбало до Dauphin. Чоловѣкъ забувае, що въ Америцѣ и мимоволѣ насувають ся ему спомины, якъ то колись ѣздивъ поганою галицкою колѣею зô Львова до Равы рускои, або до Жовквы. Повнѣсенкій тренъ, нашпикованый рôжного рода и породы людми. Помѣжь звычайными грѣшниками, що обгорнулись кожухами горѣ вовною перевернеными сидить и французкій pater въ чорнôй реверендѣ, котра почавши вôдъ нôгъ сильно гузиками пôдъ шиею обняла свого слугу, якъ бы его не мала нѣколи выпустити изъ своихъ обôймôвъ. Въ smoking care крайный неладъ, наплюто погано до неможливости, а дымъ зъ рôжного сорта тютюнôвъ просто убивае чоловѣка, що не привыкъ до тои атмосферы. Середъ того убиваючого дыму зазрѣвъ я женщину, тай здивувавъ ся, якимъ чудомъ она ту попала. Приглядаю ся близше — тажь то наша Марунька — такъ, то она въ цѣлôй своей постати. На головѣ завій, грубый завій, иначе-бъ 10 хустокъ навила, чорный сердакъ короткій, зъ-пôдъ сердака вызирае ще чорнѣйша сорочка, груди росхрѣстанй, жовтаве тѣло вызирае на свѣтъ божій, двѣ перемѣтки (запаски) служать за спôдницю, а довга сорочка ажь по кôстки заболочена, чорна, брудна, ажь годь дивити ся. На восковôмъ лици пробиваесь якась неозначена туга, грижа, непевнôсть навѣть еи теперѣшного истнованя. Побôчь неи сидѣвъ чоловѣкъ высокого росту, сухій, блѣдый, прибитый, пригнобленый зъ поглядомъ смутнымъ, невыразнымъ. — „Де вы ѣдете?“ — запытавъ я. Чоловѣкъ не

„SVOBODA"
(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published at Mt. CARMEL, PA. of each week by the „SVOBODA" Publishing Co.

All comunications should be addressed to:

„Svoboda"
PRINTING OFFICE
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To „SVOBODA"
PRINTING OFFICE
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТЫЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

УВАГА.

Хотячй приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касіера.

Mr. George Chylak
OLYPHANT, PA.

И увѣдомити секретара пôдъ адресою.

Rev. N. Stefanowicz
715 Carson str.
S. S. PITTSBURG, PA.

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Дописи „Свободы". *)

Не занимаю ся я писанемъ газетныхъ статей и люблю оминати явну сварку; знаю тое, що се нѣ однôй нѣ другôй сторонѣ користи не принесе. Я въ тôмъ случаю тыми моими скромными словами не хочу здôймати сварки а напротивъ хочу сказати пару слôвъ до всѣхъ гр. к. вѣрникôвъ газельтонскихъ въ справѣ побудованя другои церкви.

Не хочу згадувати сумнои минувшости зъ еи всѣми гидотами, но уважаю моимъ святымъ обовязкомъ пояснити положене газельтонскои парафіи въ теперѣшнôмъ часѣ.

Газельтонскй а и доокрестнй вѣрники знають добре, що було причиною вôдорваня ся кôлькохъ дукôвъ вôдъ истнуючои церкви Пр. Богородицѣ. Ото они всѣлякими способами, клеветою, зôбрали собѣ купку людей и выбудували другу церковь на № 3 и дôстали зъ краю священника о. Виктора Мартяка. До якого степеня взмогла ся ненависть, гнѣвъ, и заздрôсть мѣжь вѣрниками и священниками обохъ церковь — цѣлый руско-америк. народъ о тôмъ знае. Они на силу хотять забрати другу церковь, та що тамъ бôльшость народа, тому кинули ся на право и правують ся 4—5 лѣтъ. — Зовсѣмъ природно, що однй ворогують противъ другихъ, якъ бы могли, то потопили бы себе въ ложцѣ воды И чи-жь пôсля того поганого стану, можлива мѣжь вѣрниками братерска любовь, котра въ тыхъ церквахъ голосити ся мае?

Случило ся недавно, що церковь противникôвъ (де есть о. Мартякъ) зъ незвѣстныхъ причинъ згорѣла до тла. Розумѣе ся, що зъ тои причины стали ходити розличнй вѣсти, а найкрасшй слова богатьохъ людей: що Панъ Богъ самъ показавъ наглядно, абы надъ его святынею люде не сварили ся, щобъ братъ не повстававъ противъ брата, щобъ вже разъ запанувавъ спокôй и згода. Та де тамъ! Замѣсть згоды, настала ще гôрша вражда. Противники стали по газетахъ голосити, що хоть ихъ вороги тѣшать ся зъ ихъ нещастя, а они таки не дадуть ся, бо кажуть, най буде лишь одинъ вѣрникъ, а мы таки поставимо на своимъ и будемо будувати нову церковь.

И се мае бути згода, любовь? И се мае бути поправа, исповѣдь грѣховъ, тыхъ тяжкихъ грѣховъ, котрыхъ народъ якъ разъ въ тôмъ святôмъ постѣ отрясти зъ себе повиненъ, щобъ достойно зъ чистымъ серцемъ повитати воскресшого Христа? Если народъ въ такôмъ грѣсѣ, въ такôй ненависти, то о кôлько-жь бôльша вина и кара пасти мусить на ихъ духовника о. Мартяка, котрый повиненъ якъ разъ то зло выкоренити — а вôнъ противно, до огню доливае ще оливы. Я не хочу о. Мартяка осуджувати, та якъ духовнику, котрый вже 17 лѣтъ служить при престолѣ, маю право ему пригадати, що вразъ зъ собою тягне въ пропасть души другихъ людей, за котрыхъ прійде ся ему колись здати рахунокъ передъ Богомъ.

9-го сего мѣсяця я встрѣтивъ о. Мартяка и закликавъ его, щобъ тоту незгоду помѣжь вѣрниками вже разъ покôнчити. Най буде въ Гезельтонѣ лишь одна церковь и одинъ духовникъ, щобъ иншй народности не смѣяли ся зъ насъ, а що найважнѣйше, щобы не допроваджувати народу до чимъ разъ бôльшои испаности. Если моя особа есть причиною незгоды, и если бôльшость людей вкаже на мене якъ виновника, я въ протягу 24 годинъ опущу парафію.

На те о. Мартякъ вôдповѣвъ менѣ такъ:

Буде згода, але такъ: Най церковь Пресв. Богородицы запишуть на моихъ проводирôвъ, а ихъ духовникъ лишить ся (т. е. о. Мартякъ).

И якжежъ то? То та церковь, котру поставивъ весь народъ своими гôрко заработаными центами, котра можна сказати найкрасша зо всѣхъ церквей, мала бы перейти на власность кôлькохъ крикуновъ? Хиба нѣколи! Я хотѣвъ по братерски цѣлу справу полагодити, та теперь пôсля такои вôдповѣди о. Мартяка, най бачить вся Амер. Русь хто причиною незгоды.

И знову пôде жебранина на маючу ся побудовати церковь въ Гезельтонѣ, тамъ де стоить така гарна церковь Пр. Богор.

А вы гезельтонскй гр. кат. вѣрники продовжайте дальше соблазнь, и на дальше питайте гнѣвъ, зависть противъ себе якъ однй братя по вѣрѣ и народности — правуйте ся и на дальше и нищѣть себе и свою церковь, бо се ачей же якъ Христосъ приказавъ? Чи зовсѣмъ вы позабули на тй слова Спасителя: Сію заповѣдь даю вамъ — да любите другъ друга, якоже и азъ возлюбихъ вы. —

Рекохъ и избавихъ душу мою.

О. А. Каменскій
духовникъ.

*) За тую дописъ Редакція не вôдповѣдае.

ВѢСТИ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

Зъ угорскои Руси.

(Дописъ „Буковины".)

Хто зъ угорскихъ Русинôвъ прійшовъ до свѣдомости своихъ національныхъ обовязкôвъ, тому дуже гôрко бачити, що у насъ, особливо мѣжь молодежю, майже зовсѣмъ нема людей, що хотѣли бы и вмѣли бы взяти свôй народъ въ опѣку. У насъ такй сумнй обставины, що годѣ вôдгадати, коли Русинъ дознае ся, що вôнъ Русинъ. Тôлько силъ маемо тôлько писменникôвъ рускихъ и мадярскихъ, але вôдколи Корятовичь приѣхавъ на Угорщину, по нынѣшный день нѣхто не займавъ ся народомъ и его просвѣтою, такъ якъ бы треба. У насъ не можна чути бесѣды про те, якъ бы тутъ на земли здобувати способы до житя, щобъ не лишь на посмертне але и на земне житє людей приготовити. Мы жіемо у темнотѣ, нѣ — вегетуемо, мужики такъ само якъ и интеліґенція. Вôдъ ослабленя души и тѣла мы не годнй прійти до почутя, якй обовязки маемо противъ себе и противъ братôвъ и ближнихъ нашихъ, якй обовязки маемо якъ горожаны супротивъ горожанъ и якъ люде супротивъ людей. Гасло „добрымъ мадяромъ быти" — понятіе интеліґенціи перше дѣло и остатне; хто самъ добрый патріотъ мадяръ, той и сповнивъ всѣ свои обовязки. Зъ того гасла выходить, що народъ мае ся и дальше держати въ темнотѣ. Угорска держава любить числити ся до захôдно-европейскихъ державъ, але проте терпить у себе такй вôдносины, що передъ азіятскою Японіею повинна бы почервонѣти ся. Та се вина лише зъ одного боку.

Зъ другого боку виннй нашй проводирѣ. Не можна ту винувати нѣкого другого, лише наше духовенство, бо оно становить всю нашу интеліґенцію. Другй Русины, не священники, затають свою рускôсть и уважають себе лучшими патріотами нѣжь тй, що ще доси не кинули кирилицѣ въ кутъ. Я не можу собѣ и подумати, якъ нашй „аристократы," що народну мову не хотять признати за лѣтературну, годнй бути зô своимъ сумлѣнемъ въ порядку, коли зовсѣмъ инакше роблять, нѣжь те серце диктувало-бъ; я не годенъ и придумати, якъ они розумѣють слова: „люби ближнього свого, якъ самого себе".

Бо певна рѣчь, що причинъ бѣдноты нашого народу богато: природа, байдужнôсть правительствъ, недбалôсть интеліґенціи, жиды и т. д. Але и се певне, що найголовнѣйшою причиною нашои бѣдноты, то темнота. А хто до того довѣвъ? Той, хто помимо свого обовязку не навчивъ народу, якъ вôнъ мае жити вôдповѣдно законамъ сумлѣня и людскои гôдности. Такъ. хто давъ причину до матеріяльного и морального упадку нашого народу, на того голову паде — бо мусить падати — тягаръ тои вины, що ту пôвъ миліона Русинôвъ жіе якъ звѣры.

Дôйшло до того, що саме правительство мусить про насъ дбати и вже починае дбати; а наше духовенство, наша интеліґенція руска — бо иншои не маемо — не знае, чому жіе въ такихъ нещасныхъ обставинахъ, у такôй нуждѣ: чому не може жити инакше, вôдповôдно до своихъ студій, чому не може выдобути ся зъ того духового и матеріяльного упадку, що зъ тѣломъ притискае и ихъ душу до землѣ. Нѣ годно прійти на думку, що поки тй, що дають удержане духовенству, будуть бѣднй и темнй, то и оно бѣднымъ остане ся.

Нѣгде не знати такихъ сумныхъ слѣдôвъ консерватизму, якъ у насъ. Того консерватизму, що заслѣплюе очи, не дае прямо дивити ся, хоть душа и тѣло протестують голосно противъ нього; того консерватизму, що на старый ладъ хоче спасти народъ и не зважае на великій поступъ у свѣтѣ. Сей нашъ консерватизмъ старыхъ способôвъ и идей не допустять свѣтло у темноту пôдбескидскихъ Русинôвъ. И такъ, хочь уже трохи не у всѣхъ сторонахъ прійшли до пересвѣдченя, що народъ треба учити на роднôй мовѣ, а мы ще не годнй стрясти зъ себе зовсѣмъ намъ незрозумѣлои (хиба якимъ 25 людямъ) російщины, котра пôдъ такою гарною назвою, якъ „литературный языкъ" росла, розширила ся и затемнила Русь нашу. Нашй Мадяры ще доси не бачили у россійскôмъ языку нѣчого шкôдливого для нашого народу, тому вôнъ такъ и запанувавъ, хочь до насъ, якъ менѣ здае ся, не доходять рублѣ, але проте кôлько намъ пошкодила сама російска мова! Ся мова була причиною, що угорскй Русины не жіють въ Европѣ, не можуть числити ся до Европы. Бо тй книжки и часописи, що наша интеліґенція продукувала для народу, були все або церковно-славянскй, або латинскй, або російскй, або мадярскй, а нѣколи народно-рускй. Якій-же они могли мати добрый вплывъ на народъ, котрый ихъ не розумѣвъ и не розумѣе?

Теперь уже у насъ досыть богато людей прійшло до пересвѣдченя, що російску мову треба намъ зъ нашихъ книжокъ и часописей усунути. Лише трудно взяти ся намъ до реформы, бо силъ и грошей за мало, а упередженя страшеннй. (Редакторъ Фенцикъ у своимъ „Листку" проклявъ кождого земплиньского Русина, коли той возме въ руки такй выдавництва, якъ календаръ Фесторія. Сей „реформаторъ" Фесторій числить ся зъ фактомъ, що въ его комітатѣ Русины не мають нагоды навчити ся кирилицѣ и тому выдавъ календарь латинскою азбукою, абы Русины не забували бодай своеи мовы).

Вся надѣя наша на тыхъ 20 до 25 людей зъ литературного товариства св. Василія Великого, въ котрыхъ рукахъ лежить доля народу и котрй може возмуть верхъ. Число ихъ мале, а тй, що иншою дорогою хотѣли бы ити, за слабй. Тутъ мы мусимо доконче просити о помôчь Васъ, буковинскй и галицкй Русины!

Нѣхто зъ насъ не писавъ ще книжки, а бодай брошуры про нашй вôдносины, котрй теперь угорскй газеты называють рускимъ пытанемъ. Загальна нужда до того довела справу, що сама держава мусѣла зглянути ся на Русинôвъ и теперь пôдпомагае ихъ грôшми, радами, конференціями, не хоче допустити ихъ до голодной смерти. Але та помôчь державы лише хвилева, бо дай дурневи грошѣ, а вôнъ ихъ запропастить безъ хôсна: хоть якъ пôдпомагае держава нашй „чуешѣ", не стануть они на власнй ноги, скоро лишать ся и на дальше темными. Учити треба ихъ! Але школы нашй въ рукахъ такихъ людей, що своими застарѣлыми способами не зроблять зъ неи нѣчого доброго. Ту передовсѣмъ законъ мае рѣшити, що въ школахъ нашй бѣдняки мають учити ся рускои, а не російскои мовы. И то такъ у народныхъ якъ и середныхъ школахъ, де теперь пôдъ титуломъ ruten nyelo (рускои мовы) учать саме російскои мовы и духа. Рускою, народною мовою писанй книжки треба ту давати въ руки народу, бо вôнъ иншихъ не розумѣе. Гай! мы все ще держимо ся тыхъ слôвъ, що Гомичко, редакторъ „Карпата" сказавъ р. 1876 Драгоманову: „Вы хочете, щобъ мы мовою слугôвъ писали; адже-жь литература на цѣлôмъ свѣтѣ для панôвъ пише ся..."

Для сеи „мовы слугôвъ" мы мусимо выборoти право на житє. Се ясна рѣчь, а що еи у насъ доси нѣхто не поднѣсъ, то лишь тому, що не було смѣливого чоловѣка, котрый бы намъ описавъ нашй обставины такъ, якъ они є. Я певный, що коли така книжка вийшла бы у свѣтъ, особливо мѣжь мадярами, они самй жадали бы заведеня въ школахъ рускои а не російскои мовы. А и наша интеліґенція, прозрѣвши, пôшла бы радо новымъ шляхомъ. Лише треба дѣло приготовити. Въ тôй цѣли я выдаю книжку, котру теперь написавъ по мадярски, пôдъ заголов-

страшеный почавъ чухати ся въ потилицю и поволеньки выцѣдивъ: „Прошу пана, мы нѣбы-то идемо на гомстедъ" — „Та якъ нѣбы-то?" — запытавъ я дальше. „Та такъ прошу пана ласкавого, бо мы не маемо анѣ одного крейцара, та навѣть не буде що въ губу вкинути, а не то фарму заплатити". — „Та чого-жь вы сидите въ тôмъ дымѣ, тамъ прецѣ есть мѣсце въ другôй карѣ?" — „Не можна прошу пана, тамъ паны сидять. И мы влѣзли були мѣжь панôвъ, але кондукторъ загнавъ насъ сюда". Я вышукавъ кондуктора и довѣдавъ ся вôдъ него, що вôнъ на домагане другихъ людей, котрй брыдили ся одягомъ, брудомъ женщины галицкои, пересадивъ ихъ до smoking care. Зъ великимъ трудомъ удалось менѣ наклонити кондуктора, щобъ забравъ ихъ зъ того дыму. Зъ дальшого оповѣданя довѣдавъ ся я, що тй бѣднй люде походять зъ Борщôвского повѣту. Они зъ кôлькома еще родинами заѣхали зъ ласки Міслера до Georgia и тамъ набѣдивши ся страшно дôстали ся майже чудомъ до Філядельфіи и ту при помочи конзуля австрійского вôдôславъ ихъ поганый Міслеръ до Winnipeg. Черезъ зиму тулили ся нещасливй при другихъ въ имміґраційнôмъ домѣ, а теперь выбрали ся безъ одного цента до Dauphin на святу земленьку, щобъ якъ казали для своихъ дѣточокъ хлѣба „колись" роздобути. „Мы прошу пана знаемо, сказавъ мужикъ, що намъ вже газду не буде, але бодай нашй дѣти не будуть такими дѣдами, якъ мы"...

Пôзно вечеромъ приѣхали мы до Dauphin. Тренъ спôзнивъ ся тôлько о 4 годины. По дорозѣ вода пôдмулила желѣзну дорогу — отже [illegible] було дорогу направляти. Впрочѣмъ спôзненя въ ту околицю не потягае за собою нѣякихъ шкôдливыхъ наслѣдкôвъ. Разомъ зъ тою нещасливою родиною примѣстивъ ся я въ имміґраційнôмъ домѣ. Дôмъ имміґраційный по малыхъ мѣсточкахъ въ Канадѣ — то буда одноповерхова збита міліонами бôльшихъ и меншихъ цвяхôвъ. На долинѣ велика комната. На серединѣ велика желѣзна англійска кухня, на котру ставить кожда родина свôй горщокъ, по-пôдъ стѣны деревянй причѣ — нѣбы лôжка. На горѣ рôвножь такъ само уряджено. Чоловѣкъ, що приходить на фарму мае право 10 днѣвъ мешкати въ тôй будѣ и користуватись кухнею и причею. Дровъ на опалъ дають — прожива у кождого своя. Народу, якъ мухъ. Чорнѣсенько, гамôрно. Слабеньке свѣтло маленкои лямпки освѣчуе ледви оденъ закутокъ. Гамôръ рôжного рода бесѣдъ зливае ся въ оденъ невыразный гукъ. Ту знайдешь Французôвъ, Шведôвъ, Нѣмцѣвъ, россійскихъ жидôвъ, Шотлянцѣвъ, Русинôвъ, Полякôвъ и др. Народъ розбирае ся и ладить ся до вôдпочинку. Оденъ свище, другій щось балакае и смѣе ся, тамъ въ кутѣ крестить ся побожный Французъ, а насередъ хаты, якъ у себе въ дома лупить поклоны нашъ мужикъ, ажь гукъросходить ся по хатѣ. Народы дивлять ся на ту ґімнастику, не розумѣють, що се значить — смѣють ся ажь за боки хапають ся, а впрочѣмъ гадають собѣ, що оно такъ передъ сномъ мусить бути.

Я дôставъ зъ протекціи осôбне лôжко на 1. поверсѣ и змученый дорогою тай враженями заснувъ здоровымъ сномъ. Я вже добре захропѣвъ, якъ хтось мене зъ легенька штуркнувъ въ бôкъ. Обтираю очи, дивлю ся, стоить надôмною чоловѣкъ и починае розбирати ся и ладити ся до спаня. Я посунувъ ся пôдъ стѣну. Незнакомый чоловѣкъ положивъ ся на лôжко и необзываючи ся до мене нѣ словомъ захрапѣвъ здорово. Рано вставъ вôнъ и такъ само необзываючись до мене нѣ словомъ забравъ ся до свого дѣла. Я вôдтакъ подыбавъ его въ готели при снѣданю, навѣть при однôмъ столѣ мы сидѣли, але вôнъ до мене нѣчого тай я до него нѣчого. Европейцямъ певно дивне таке поступоване, але у насъ звычайна рѣчь. Чоловѣкъ сей видно не мавъ до мене нѣякого бізиесу — тай я до него нѣ.

Зъ полудня выбравъ ся я фѣрою до нашои кольоніи, котра лежить надъ рѣкою Drifting и окрещена именемъ Теребовля. До стаціи колейовои Valley River 16 миль дороги. Рôвнина ростягае ся наоколо. Лѣсы осиковй понакидованй ґрупами по розлогихъ поляхъ. Бѣлй хатки виднѣють зъ далека вôддаленй вôдъ себе о англійску милю, а иногдѣ и бôльше. Коло хатъ стайнѣ збитй зъ осичины выглядають, якъ пивницѣ на картофлѣ. Худоба и конѣ бродять по снѣгахъ и водахъ и вытягають зъ пôдъ снѣгу, якъ рены на далекôй пôвночи стебелця нескошенои травы. Куда окомъ глянешь непроходимй просторы пшеничнои землѣ, котра просить ся сама пôдъ управу — сама мати-земля рада-бы поживити своихъ дѣтокъ, що покривдженй, збѣдженй, пересыченй панскою ласкою въ Галичинѣ зъ голоду млѣють. Видно подекуды высоку стерню торôчнои пшеницѣ, котрои стебла грубй, грубй, якъ буйного бадиля степового. Середъ тяжкихъ думокъ дôбравъ ся я до Valley River. Дальша дорога возомъ стала неможливою — черезъ рѣку, що лѣтною порою ледви цюркотить не можь було перебратись. Рада въ раду, а въ кôнци таки не знайшлось иншои рады, якъ пуститись пѣхотою по апостольски до нашои кольоніи, котра була вôддалена зъ вôдси еще 6 миль. По дорозѣ по другôмъ боцѣ рѣки подыбавъ я фарму одного англика и нанявъ у него коней. Черезъ три годины волѣкъ ся вôзъ зъ провола лѣсами и степами, вôдбиваючись о великй пеньки и пôдскакуючи о ½ метра до горы при встрѣчи великои колоды дерева. Такъ заѣхавъ я до хаты одного молодого англика фармера, котрый самъ оденъ мешкавъ въ низенькôй хатчинѣ. Поза тою хатиною не було вже дороги. Возомъ не можливо було перебратись посередъ хащовины. Знову не було иншои рады, якъ пѣхотою пуститись въ дальшу дорогу. Сонце клонилось къ западови и холодными лучами освѣчовало великй верствы снѣгу и потоки глубокои воды, передираючись черезъ густй вѣты лозины и вôдвѣчныхъ травъ. Бôльше якъ годину блукавъ ся я по лѣсѣ, бôльше якъ годину бродивъ по снѣгахъ и водахъ, бôльше якъ годину блукавъ я по тыхъ околицяхъ, по котрыхъ хиба нога мысливого Индіянина колись ступала. Почало вже темнѣти. Мене пройнявъ страхъ. Той страхъ и лякъ, котрый проймае чоловѣка, одиницю, що чуесь хробакомъ взглядомъ тои непоборимои нѣмои природы. Срахъ передъ темною ночію посередъ вôдвѣчныхъ степôвъ и лѣсôвъ. Менѣ страшно стало почувати на тôмъ зимнôмъ снѣгу, посередъ непрерывнои лѣсовои глуши. Я узброѣвъ ся въ послѣдну енергію и бривъ снѣгомъ дальше. На щасте побачивъ я, а радше намацавъ дорогу и втѣшеный пшовъ вже дорогою безъ взгляду на то куды она мене запровадить. По пôвгодиннôмъ маршѣ надыбавъ я фарму, власнôсть двохъ молодыхъ шотлянцѣвъ, котрй мешкали ту якъ два пустельникики разомъ зô своими коньми и коровами. Зъ цѣлою готовостію запрягъ конѣ молодый чоловѣкъ и повольною ходою пустили мы ся въ напрямѣ нашои кольоніи.

(Дальше буде).

комъ: „Краева політика, патріотизмъ, и угорскі Русины“. Розумѣе ся, не думаю, щобъ вôдъ моеи книжки прокинувъ ся заразъ весь народъ; я буду дуже радъ, коли розбуджу хоть троха той народъ, що вôдъ 500 роковъ спитъ, а Мадяры его зъ Готентотами порôвнують.

Гіядоръ Стрипскій.

ВОЙНА.

Турція выповѣла Греціи войну.

Турки побили въ кôлькохъ меншихъ битвахъ грецкі войска.

Греки пôмстили ся на Туркахъ и въ одной битвѣ убили 7000 Туркôвъ.

Вже вôдъ довшого часу очѣкувана вôйна межи Турцією а Греціею выбухла. — Турція выповѣла войну Греціи дня 18. цвѣтня. Турецкі и грецкі войска, стоячі на границяхъ бють ся завзято и до того часу сточили вже кôлька бôльшихъ и меншихъ битвъ въ котрыхъ то Турки то Греки зôстали побиті. Подаемо тутъ въ короткости важнѣйші телеграмы, дотыкаючі Грецко-Турецкои войны:

Ларісса, Греція, 19. цвѣтня. Грецкі войска побили Туркôвъ и заняли ихъ позиціи. Турки утѣкають. Греки обшанцували ся въ фортеци Контра.

Константинополь 19. цвѣтня. Греки по завзятôй вôйнѣ заняли крѣпость Мапеха. Грецка фльота збомбардовала и знищила турецке мѣсто Превесу. Страты Туркôвъ суть великі.

Лондонъ 20. цвѣтня. Генералъ Смоленіцъ, головный командантъ грецкого войска коло Ревены напавъ на головну турецку армію, котрою доводивъ Едемъ Паша, головный командантъ турецкихъ войскъ, и побивъ ихъ на голову. Турки стратили около **7.000** войска.

Атены, Греція 21-го цвѣтня. Тутъ пануе велике обурене на Туркôвъ. Каждый, хто тôлько може двигати карабинъ иде добровôльно въ ряды грецкого войска. — Греки зôстали побиті пôдъ Milouna, де стратили 1000 жовнѣрôвъ. Турецке войско машеруе теперь на Ларіссу, головну кватиру грецкого войска. Король грецкій Юрій выѣхавъ до Ларіссы, щобы обняти головну команду и своею присутностію додати бôльшои вôдваги своему войску. — Грецкі купцѣ оферували свому правительству около міліонъ фунтôвъ штерлінґôвъ золотомъ.

Зъ Македоніи телеграфують, що вôддѣлъ грецкихъ повстанцѣвъ перейшовъ черезъ турецку границю и занявъ кôлька важнѣйшихъ мѣстъ. Ихъ намѣреніемъ есть — выкликати повстане въ Македоніи, щобы тымъ способомъ помочи Греціи.

Ларісса 21. цвѣтня. Днесь били ся Турки зъ Греками завзято вôдъ рана ажъ до пополудня. Такъ зъ однои якъ и другои стороны згинуло богато людей, однакъ жадні не уступили. Грецкимъ вôйскамъ помагали повстанцѣ.

— Последні телеграмы зъ дня 27. цвѣтня доносять, що Турки побили грецкі войска и заняли головні кватиры грецкі, якъ такожъ и грецкі мѣста Тырнаво и Ляріссу.

Европейскі державы теперь еще сидять тихо и не мають охоты мѣшати ся въ ту справу, бо боять ся, щобы не выкликати загальнo европейскои войны. Но не знати чи довго такъ будуть неутрально стояти, а якъ котра держава вступить ся за одною, або другою стороною, то всѣ будуть дерти ся, якъ псы на здохлинѣ! Що зъ того выйде — увидимо.

ПОСМЕРТНИ ВѢСТИ.

✝

Выдѣлъ „Руского Народного Союза“ дѣлить ся зъ своими членами отсею сумною вѣстію, що дня 30-го марта 1897 р. умерла

Марія Боднаръ,

жена Ивана Боднаръ, члена „Руского Народного Союза“ зъ McAdoo, Pa. и мѣсцевого Братства св. Володиміра.

Вѣчная ѣй память.

За Выдѣлъ „Р. Н. С.“

О. М. Стефановичь
секретарь.

НОВИНКИ.

Погромъ жидôвъ въ Ходоровѣ.

Дня 5. с. м. бувъ Ходорôвъ видовищенъ грôзныхъ розрухôвъ противъ жидôвъ. Такъ звані тутъ „барабы“ (мабуть скорочено зъ Bannarbeiter) — робôтники при будовѣ желѣзницѣ, люде всякои народности: Хорваты, Мазуры и Русины зъ Подôля — кинули ся на дуже бутну ходорôвску жидову зъ мести за те, що жиды зневажили одного зъ робôтникôвъ и тяжко его побили.

Барабôвъ звалило ся до мѣста яка сотка зъ колами — почали бити и ломити жидамъ вôкна, торощити посуду, зъ перинъ выпускати пѣре въ хмары та болото на ринку гатити, а при тôмъ били колами жидôвъ. Склепы и уряды въ одной хвили позамыкано. Довгі халаты поховали ся, мовь-бы ихъ хто вымѣвъ — згодѣ почали втѣкати до сусѣднихъ сѣлъ и мѣсточокъ. Мѣжь тымъ пустивъ хтось поголоску, що то „хлопы рѣжуть панôвъ за выборы“. Тогды Поляки, переполохані польскими газетами ще зъ часу акціи выборчои, и собѣ метнули ся зъ родинами на дворець и почали спасати ся бѣгствомъ до Львова. Съ першу спроваджено жандармерію зъ Бортникъ и зъ Выбранôвки, приѣхавъ самъ староста зъ Бôбрки и завозвано вôйско зъ Рогатина. Але вôйско прибуло вже по всѣмъ, бо робôтники, пôмстивши ся на жидахъ, пôйшли до роботы.

— Коли гр. Гневошь, бувшій посолъ до рады державнои, той самъ, що свого часу выступивъ противъ лихои господарки польскихъ панôвъ въ Галичинѣ — отже коли вôнъ стоявъ на коритари въ будынку парламенту и розмавлявъ зъ иншими послами, приступивъ до него гр. Войтѣхъ Дѣдушицкій, предсѣдатель панского комітету выборчого и хотѣвъ ему подати руку на привитане. Та гр. Гневошь, хоть такожъ польскій шляхтичь, змѣривъ его вôдъ стôпъ до головы, кажучи, що тодѣ ему подасть руку, коли собѣ змые зъ крови руки, котрі собѣ поплямивъ при галицкихъ выборахъ. Дѣдушицкій завстыдженый вôдôйшовъ, бурмотячи щось пôдъ носомъ.

Золоті часы.

Въ кабінетѣ президента McKinley-а нема анѣ одного министра, котрый бы не мавъ бодай одного міліона дол. мастку; та правда, не знати лишь за міністра судôвництва, чи е у него такі сумы якъ у его товаришѣвъ. Если-жь ще не добивъ до міліона, то напевно въ короткôмъ часѣ и вôнъ ихъ буде мати. — То суть правдиві золоті часы але — для богачôвъ.

Жива мумія.

У старинныхъ Египтянъ бувъ такій звычай, що тѣла умершихъ бальсамували и вкладали ихъ въ гробы въ такъ званыхъ пірамідахъ. Еще и теперь можна подыбати останки бальсамованыхъ тѣлъ, котрі называють муміями. Ті муміи переховують для памятки по музеяхъ въ Европѣ. Та теперь жіе въ Парижи одна женщина, котра подобае зовсѣмъ на мумію. Мае она 24 рокôвъ и важить лишь 24 кгр. Мяса на нѣй зовсѣмъ нема а лишь жовто-темна шкôра покривае довгі а тонкі кости. Очей не може зажмурити, а уста мае такі тонкі, що ѣй всѣ зубы порахувати можна. Порушае ся досить скоро, говорить не зле. Народъ гурмами горне, щобъ подивити ся на того выродка.

— Оригінальный бойкотъ придумали вѣденьскі робôтники для одного властителя реставраціи, що не вôдступивъ имъ салѣ на зборы. Въ недѣлю, коли въ тôй реставраціи вôдбувавъ ся концертъ, змовлені робôтники заплатили по 20 кр. вступу, заняли всѣ мѣсця въ реставраціи, казали собѣ дати по склянцѣ пива и при тôй одноі-одинокôй склянцѣ просидѣли цѣлый вечеръ ажь до 10-ои годины. Кельнеры, що въ недѣлю звычайно прѣли вôдъ роботы, якъ руді мыши, цѣлый той вечеръ стояли зъ заложеными руками, бо свѣжі гостѣ не знайшовши собѣ мѣсця, вôдходили. Коли хто зъ робôтникôвъ, чуючи спрагу, таки хотѣвъ выпити другу склянку, то вôнъ резервувавъ собѣ крѣсло и йшовъ выпити до сусѣдной реставраціи, а выпивши вертавъ на свое мѣсце. Передъ 10-ою годиною робôтники встали и спѣваючи свои пѣсни, опустили льокаль. Сильный поліційный вôддѣлъ, що стоявъ передъ льокалемъ, въ виду спокôйного поведения робôтникôвъ „не мавъ що робити“.

Отъ суды!

Суды стейту Illinois выдали недавно таке розпорядженe, що пасажеръ, ѣдучій треномъ, въ случаю якогось припадку немае права жадати вôдшкодованя вôдъ компаніи, а за се вôдповѣдае тренова служба.

Наслѣдки віски.

Въ Wilkes-Barre, Pa. помѣжь Поляками а Литвинами прійшло до кровавои бôйки, якои тутъ давно не затямили. Причину до забуренъ дало кôльканайцять пôдпитыхъ молодикôвъ, котрі, розогрѣвши голову віскою зразу посварили ся, а далѣ похапали ся за чубы. До бойки збѣгла ся цѣла осада зъ 300 мущинъ и розпочавъ ся завзятый бôй, котрый скôнчивъ ся тымъ, що майже каждый зъ участникôвъ вернувъ до хаты зъ розбитою головою.

— Д-ра Дюеґера великого антисеміту, того самого, що то его були Вѣденцѣ выбрали 4 разы бурмѣстромъ Вѣдня, а цѣсаръ его не потвердивъ, теперь выбрали его знову бурмѣстромъ, а цѣсаръ уже давъ свое затверджене. Жидова, котрои Люеґеръ найбôльшимъ ворогомъ, дуже тымъ невдоволена.

СПРОСТОВАНЬЕ.

ЗАПРОШЕНЕ!

Повѣдомляемо всѣхъ американьскихъ Русинôвъ, що торжественне посвящене угольного каменя пôдъ греко кат. руску церковь въ Ansonia, Conn. не вôдбуде ся дня 2. мая, а зôстало вôдложене на день

9-го Мая по н. ст.
(въ недѣлю Мироносиць).

Отсимъ запрошуемо всѣхъ Всеч. оо. Духовныхъ, всѣ Братства такъ мѣсцеві якъ и замѣсцеві, а передовсѣмъ Братства св. АА. Петра и Павла зъ Jersey City, руске Братство зъ Yonkers, зъ New York и Bridgeport, щобы зволили ласкаво прибути на той день (9. мая) и причинити ся до звеличаня торжества Ансонійскихъ Русинôвъ.

За парафіял. коміт.
ГАВРИЛО ДЗЯДИКЪ, предсѣдат. — ДИМИТ. ВАНЬКО секретарь.

Справы робôтничі.

— Въ Milwaukee юнія робôтникôвъ броварняныхъ и броварники пôдписали контрактъ на рôкъ, 10 годинъ денно працѣ и та сама платня, лишь фѣрманамъ и палячамъ пôдвысшена трохи платня. На другій рôкъ будуть жадати 8 год. працѣ.

— Въ Пітсбургу робôтники приготовляють ся до святкованя 1. мая.

— Ганчарѣ въ Akron, O. выграли страйкъ, бо компанія згодила ся завести назадъ давну платню.

— Робôтники въ фабрицѣ Radcator Works въ West Newton застрайковали. Розширено ихъ роботу а платнѣ не пôдвысшили.

— Carnegie Steel Co. закупила при рѣцѣ Monongahela коло Duquesne 30 акрôвъ землѣ, де мае побудовати нові фабрики желѣзні.

— Републикане, найлѣпшій пріятелѣ робучого люду (?) оповѣщають вже напередъ, що въ Washington, Pa. мають побудовати ся нові фабрики бѣлои бляхи.

— Звѣстно, що сенаторъ Muhlbrunner поставивъ бувъ въ леґіслятурѣ пенсильванскôй внесене, щобы вязнѣ не выконували такихъ робôтъ, якъ до теперь, позаякъ вôдберають хлѣбъ робôтникамъ. Въ тôй цѣли делеґація робôтникôвъ ѣздила до Гаррісбургу и агітувала за тымъ, щобъ на будуче вязнѣ мали выробляти лишь рѣчи, потрѣбні до ужитку въ вязницяхъ а решту нехай полишать фаховымъ робôтникамъ.

— Желѣзні фабрики въ Homestead выпродуковали въ 4. мѣсяцяхъ 49,491 тонъ стали.

— Майнеры Sanford Coal Co. въ Walkers Mills застрайковали, жадаючи пôдвысшения платнѣ зъ 54 на 60 цт. То само хочуть зробити робôтники фірмы McCne & Co.

— 300 робôтникôвъ фабрики „American Tube and Iron Co.“ въ Youngstown, O. застрайковали, спротивляючись зниженю платнѣ о 10 процентъ.

СМѢХЪ И ПРАВДА.

Двохъ камратôвъ подыбалось разъ и жалували третого, що бувъ дуже хорый.

— Бѣдный Грицъ! Я певный що вôнъ не пожіе вже довго — сказавъ оденъ.

— Чомужь бы нѣ? — запытавъ другій.

— Та якъ чому? Диви, якъ вôнъ высохъ. Вже я сухій досыть и ты такожь, але вôнъ бôгме сухшій, якъ мы оба на купу.

Причина лысины.

Коли моя жена ошукувала мене перше, то я выдиравъ собѣ зъ головы волосе самъ — а коли зачавъ я еѣ ошукувати, то знову она менѣ выдирала. Длятого днесь зôставъ я лысій.

Два Айришѣ спали одной ночи на однôмъ ложку. На другій день рано запытавъ оденъ другого:

— А що, чувъ ты якъ гремѣло послѣднои ночи?

— Нѣ, не чувъ; а справдѣ гремѣло?

— Та ще й якъ. Здавалось мовь бы земля и небо мали запастись.

— И чомужь ты не збудивъ мене, знаючи добре, що я не можу спати пôдчасъ громôвъ.

Оденъ чоловѣкъ хотѣвъ учити ся грати на якимсь инструментѣ и пôйшовъ до учителя, щобы запытатись его скôлько схоче за науку.

— 6 долярôвъ за першій, а 3 доляры за другій мѣсяць.

— Добре, то я прійду на другій мѣсяць — сказавъ хотячій ся учити.

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ“

Загадки.

1) — Если бачишь 3 птахи на деревѣ, а застрѣлишь два, скôлько ихъ зôстане?

2) — Я бачивъ тебе тамъ, де ты нѣколи не бувъ, анѣ не будешь, а прецѣнь що день тебе тамъ виджу?

3) — Коли 2 а 2 не есть 4?

4) Иванъ и Грицько гнали на ярмарокъ вôвцѣ. Здыбавшись на дорозѣ сказавъ Иванъ до Гриця: „Дай менѣ одну свою вôвцю, то я буду мати стôлько що и ты.“ — „Нѣ, вôдповѣвъ Грицько, дай ты менѣ одну свою вôвцю, а я буду мавъ два разы тôлько, що ты“ — И скôлько овець они мали?

5) — Коли мы побрались, моя жена була три разы молодша вôдъ мене, але коли пожили мы через 15 лѣтъ разомъ, то она такъ постарѣлась, а я вôдмолодъ, що теперь я лишь два разы старшій вôдъ неѣ. — По скôлько лѣтъ мали мы, коли женились, а скôлько теперь?

6) — Яке число треба помножити через 4 и додати до него 16, щобы дôстати яко суму 188?

7) Одна невѣста везла до Горлиць яйця на продажъ. Коли однакъ приѣхала на першу рогачку, купила вôдъ неѣ жидовка половину зъ всѣхъ яєць и пôвъ яйця, на другій рогачцѣ купила знову друга жидовка половину зъ позôсталыхъ яєць и ще пôвъ яйця. Приѣхавши на третю рогачку продала жена знову половину зъ позôсталыхъ яєць и пôвъ яйця, такъ що приѣхавши до мѣста мала жена на продажъ вже лишь 36 яєць. — Скôлько всѣхъ яєць мала она на початку?

(Розвязане загадокъ подамо въ слѣдуючôмъ числѣ.)

Де-що цѣкавого.

— Одна тона воды зъ Атлантику дае 81 фунтôвъ соли, а тона воды зъ мертвого моря дае 181 фунтôвъ соли.

— Островъ Куба передъ повстанемъ мавъ 1,640,000 обывателѣвъ, але урожай нѣй его поля можуть выжывити 8 миліонôвъ людей.

— Каналъ бенгальскій въ Индіи есть 900 миль довгій. Есть найдовшій зô всѣхъ каналôвъ.

— До „Р. Н. Союза“ належите? — Запишѣть ся.

— Не роби зле дляtого, що другій такъ робить.

— До сего року выдруковано 147 миліонôвъ библій въ 400 розличныхъ мовахъ.

— „Свободу“ маєте? — Запишѣть собѣ.

— Въ Нѣмеччинѣ єсть лишь 78 сторôчныхъ людей, въ Ирляндіи 578.

— Въ тôмъ вѣцѣ забили 18 пануючихъ.

— Въ Италіи на 10.000 людей забють 30.

— Кажуть, що 20 проц. всѣхъ моряковъ не знає плавати.

— Въ Африцѣ такъ мало вже слонѣвъ, що будуть мусѣли заказати ихъ нищене.

— Найбогатшою вдовою на свѣтѣ є якась Кузино въ полудневôй Америцѣ, мае 160 миліонôвъ доляр. Кобы то!...

— Въ морскихъ водахъ жіє щось 7000 родôвъ малыхъ звѣрятъ.

Молись, трудись, учись, до „СОЮЗА“ запишись, до читальнѣ ходи, Бога въ сердцю май, ближнього люби, церковь посѣщай, „СВОБОДУ“ читай, Русь святу люби, доброму научай ся, грошей не марнуй, въ процеса не вдавай ся. Въ льотерію не грайте, тôлько грошъ щадѣть. Братя! намъ треба „Народного Дому“, ану скиньтесь по центови. Се не забувайте! . . . Буде зъ васъ.